

Szentgyörgyi László

ÜDVÖZLET A FIDZSI-SZIGETEKRŐL

Vannak emberek, akiknek élete teljes eseménytelenségben telik, akikkel születésük és haláluk időpontja között még véletlenül sem történik soha semmi figyelemre méltó, semmi rendkívüli. Közéjük sorolható Farkas Farkas is – ismerőseinek csupán Farkas a négyzeten –, a két lábon járó unalom megtestesítője. Ha valakinek eszébe jutna megmintázni az emberi szürkeség emlékművét, nála jobb modellt keresve sem találna.

Farkas mindig is magába forduló, csendes, magányos ember volt. Azok közé tartozott, akiket már gyerekkorukban automatikusan a „népség és katonaság” kategóriába soroltak. Focizáskor is csak utolsóként vették be valamelyik csapatba, többnyire szánalomból, hogy ne maradjon ki a játékból. Olykor meg számításból, ha övé volt a labda. Valószínűleg úgy vélték, vele vagy nélküle: egyremegy. Ha másokon múlt, mindig ő volt a hunyó. Igaz, ha csak rajta, akkor is.

Farkas a négyzeten átlagos gyermeknek számított, külsejét tekintve sem szépek, sem rútnak nem lehetett nevezni. Szellemi képességei is átlagosak voltak: esze nem volt borotvaéles, de tompa sem. Az éltanulók közé soha nem tartozott, igaz, a bukás veszélye sem fenyegette. Egyetlen sportágban sem tűnt ki, sem rajzhoz, sem zenéhez nem volt különösebb érzéke, tehetsége. Az életen észrevétlenül átsuhanó figura prototípusának lehetett tekinteni bátran.

- Nem tűnt ki semmiben, szándékosan nem terelte soha magára a figyelmet: a leginkább attól irtózott, hogy esetleg az érdeklődés középpontjába kerülhet. Nem is fordult vele elő ilyen szörnyűség, ezt az utolsó esetet leszámítva – mesélte egykori játszótársa, aki a véndiáktalálkozón döbbsent rá, hogy ő az egyetlen, legalábbis egykori társai közül, aki valamelyest ismerheti Farkast, hisz már gyerekkoruk óta szomszédok voltak, egészen addig, amíg szó nélkül le nem lépett a színről.

Farkas Farkas valahogy híján volt a gyakorlati érzéknek, már a kezdetek kezdetén kitűnt: személye által nem a jég hátán is megélők

táborát gyarapítja. Ebben túlzott szemérmessége, erkölcsi érzéke is gátolta, bár a többségi elvárásoknak való megfelelési kényszer azért gyakran működött benne, ami által kényes, sőt nevetséges helyzetekbe sodródott nemegyszer.

– Kisgyerekek voltunk, még elemisták, amikor az volt a szokás, hogy az utca és a közös udvaron élő családok gyerekei csapatba verődve játszottak – mesélte az egykori játszótárs. – Pusztán az életkorbeli különbségek alapján soroltattunk külön-külön csoportokba: a kisebbek egyik, a nagyobbak másik „bandába” tartoztak – fűzte hozzá.

A gyerekcsapat gyümölcseréskor gyakran portyára indult a szomszédos kertekbe, amelyeket egy-egy rozoga kerítés választott el egymástól és a nagy közös udvartól. Egy ilyen eset után a szomszéd öregasszony, aki észlelte, hogy dézsmálják a gyümölcsseit, hatalmas patáliát csapott, hangosan szidta a gyerekeket és azok szüleit, s úgy mellékesen rendőrséggel, pontosabban: milíciával fenyegetőzött.

Farkasnak utolsóként éppen csak sikerült átugrania a kerítést, megmenekülnie a karóval hadonászó üldözőjétől. Bár megszabadult a dühös asszonyság pillanatnyi haragjától, de igen megijedt. Még mielőtt a szülők kirajzottak volna az udvarra, a gyerekek elrejtőztek a fás, élősövényes, virágos udvar egy-egy erre alkalmas zugában. Farkasnak igencsak zakatolt a szíve, agyában átvillant, hogy milyen közel állt a lebukáshoz, ami azt vonta volna maga után, hogy miatta lebuknak a többiek is. A leginkább ez aggasztotta.

Egész éjszaka a milicistákra gondolt, akiktől rettegett. Félelmét felerősítették az udvaron – és persze a felnőttek társaságában itt-ott – hallott rémtörténetek. A hatvanas években még elevenen éltek az éjnek idején „lepedős” autón érkező bőrkabátos szekusok rémtetteinek emlékei. Mindenik hasonló történet szenvedéssel zárult: áldozat volt maga a célpont, de maga a hozzátartozó is.

A szekusokkal való éjszakai viaskodása hirtelen szakadt meg: ablaka alatti hangos beszédre, fojtott hangú, de energikus vezényszavakra, kutyalihegésre riadt. Rémulten nézett ki az ablakon. A látvány mellbe vágta: civil nyomozók és egyenruhás milicisták, nyomkereső kutyák csapata vonult vad gyorsasággal át az udvaron, csak a düledező kerítés állta útjukat, ahol az este neki alig-alig sikerült átlibbennie.

Farkas a négyzeten nagyon megrémült, jéghideg végtagjai remegtek, homlokára gyöngyöző verejtékcseppek ültek ki. Ijedtségében töredel-

mesen bevallotta szintén az ablakból báméskodó szüleinek, hogy maga is a szomszéd kertjében garázdálkodók között volt. Büntudata annyira elhatalmasodott, ha nem fél a kutyáktól, nyomban feladja magát. Apja határozottan, szinte erőszakosan utasította, hogy maradjon veszteg, s kilépett az udvaron csoportokba verődött szomszédok közé tájékozódni.

Kis idő múlva hallotta, amint visszatér, s meséli anyjának, hogy az évek óta folyó bőrgyári lopássorozat egyik gyanúsítottjának lábnyomát szimatolták ki a kutyák, azt követték idáig, majd tovább a kerteken keresztül. Azt is hallotta, amint azon nevetgélnek, hogy a „gyermek begazolt”, de úgy kell neki, legalább megtanulja, hogy nem illendő ilyent tenni.

Másnap estére már a „banda” is tudomást szerzett az esetről, s még jó ideig Farkason nevetett mindenki az udvaron.

Érettségi után a „dögibe”, azaz az egészségügyi technikumba nyert felvételt. – Az orvosira valahogy nem kívánkoztam: gyermekkoromban egyszer elkísértem barátomat az egyetemen dolgozó apja munkahelyére, onnan az uszoda felé tartva a boncterem előtt kellett elhaladnunk, s én önkéntelenül bepillantottam a nyitott ajtón. Amit láttam – földön fekvő hullák, az asztalon egy másik test, amelyet éppen transzíroztak –, nos, az örökre elriasztott az orvosi hivatástól – vallott egy alkalommal a pályaválasztása hátteréről. A lélekgyógyászat ötlete vonzotta ugyan, de akkoriban a pszichológiát nem tűrte a rendszer, amolyan kadakadens elhajlásnak tartotta.

Az asszisztensképzőt elvégezte ugyan, de mivel irtózott az elesett, beteg emberek, kivált a vér látványától, végül a kórházi adminisztráción helyezkedett el. Negyedmagával egy folyosó végi irodában dolgozott, a kórház által elhasznált fogyóeszközöket tartotta nyilván. Részletes kimutatásokat végzett a havi szükségletről, összegyűjtötte, irratartóba helyezve lefűzte a beszerzők által leadott számlákat, majd havi jelentéseket készített közvetlen főnökének, aki a maga során a könyvelésre továbbította azokat. Hogy mi lett a sorsuk ezeknek az iratoknak, azóta is talány.

Szorgalmas hangyaként végezte látványosnak aligha nevezhető napi munkáját. Csendben, megbízható pontossággal. Gyanította, hogy szinte teljesen fölöslegesen, legalábbis kimutatható haszon nélkül, de nem nagyon érdekelte. A bevett szokás szerint teljesen mindegy volt, hogy

a számok a valós állapotot tükrözték-e vagy sem, minden maradt a régiiben. – A kutyának persze nem volt szabad ugatni, a karavánnak viszont haladnia kellett, ha a valóságban nem is ez történt, a hivatalos jelentésekben nagyon is – kesergett egy alkalommal akkori helyzete felett Farkas.

Aztán váratlanul bekövetkezett a rendszerváltásnak nevezett felfordulás. Beindult az ipari nagyvállalatok szétzüllesztése, privatizálása, a zavarosban halászó egykori szekus nómenklatúra érdekét szolgáló inflációs hullám gazdasági összeomláshoz vezetett. Mindezek következményeként emberek milliói kerültek utcára. Egyik napról a másikra felmondtak neki is.

Korábban nem tapasztalt kellemetlen érzést váltott ki belőle, hogy elvesztette munkáját. A legkínzóbb a fölöslegesség érzése volt. Az első napokban még próbálta nyugtatgatni magát, hogy csak átmeneti állapotról van szó, hogy nem tarthat sokáig. – Ha annyi ember talált munkát, akkor előbb-utóbb én is fogok – biztatta magát. Szorgalmasan követte a napilap álláshirdető rovatában megjelent ajánlatokat, a megfelelőnek vélteket bekarikázta, majd jelentkezett, de sehogy sem akart neki összejönni: az első tizenöt helyről csupán két visszajelzést kapott, hogy menjen be interjúra. Mindenik úgy végződött, hogy azzal váltak el: ha úgy találják, ő a legmegfelelőbb a meghirdetett állásra, jelentkeznek. Hát nem jelentkeztek.

Ennek ellenére csak rövid ideig maradt munka nélkül, két hónap után egy holland munkaközvetítőnek kezdett dolgozni. Akkor indult be az egészségügyiek – orvosok, ápolók – nyugatra áramlása; szakmabeliként megvoltak a szükséges kapcsolatai mindenfelé: nem volt kórház, járóbeteg-rendelő, ahol ne lettek volna ismerősei. Sőt, az egészségügyi iskolában, a különböző képzőkben szintén voltak kapcsolatai. Neki köszönhetően ment a toborzás, mint a karikacsapás. Eltűnése előtt néhány héttel mesélte egykori osztyálfőnökének, hogy meghaladta a százat is az általa kiközvetített egészségügyi szakkaderek – köztük orvosok – száma.

Az ügynökség komoly összegeket vasalt fel a közvetítésért, s minden pénz a Farkas kezén ment keresztül. Az elején örült a rendszeres jövedelemnek, amit a teljesítmény, azaz a kiközvetített munkavállalók számának és végzettségének függvényében még további pénzekkel

honoráltak. Aztán lassan kezdett átlátni a szitán: nemcsak hatalmasat kaszált minden általa kijuttatott munkavállaló után az ügynökség, hanem még a romániai „piacért” felelő kispapok maga is indokolatlanul nagy részt tett el a honoráriumból.

Ami végül felette felháborította Farkast: a közvetítéssel járó pénz mintegy kilencven százaléka – a vonatkozó jogszabályok körmönfont kijátszásával – feketén, azaz adómentesen került az ügynökség kasszájába. Ez volt az utolsó csepp a pohárban, ez készítette elhatározására. Rövid töprengés, a lehetőségek felmérése után, kihasználva, hogy félévente érkezett valaki Rotterdamból a pénzért, a következő elszámolás előtt, természetesen a felgyűlt nem kevés gubával együtt, észrevétlenül, mint ahogyan élt, felszívódott.

Farkas a négyzeten – akkor úgy tűnt: nyomtalanul – eltűnt. Fél év után érkezett egy képeslap a Fidzsi-szigetéről, amelyben tudatta szüleivel, hogy jól van, de haza ne várják, nem jön.

*A 18. században felújított csíksomlyói kézisajtó
(A Kolozsvári Történelmi Múzeum gyűjteménye. Fotó: Nagy Gyöngyvér)*